

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ТЕОРІЇ СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

**ТЕМИ ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ**

з навчальної дисципліни
«Методологія наукового дослідження»
для аспірантів I року навчання

спеціальностей **017 «Фізична культура і спорт», 014.11 «Середня освіта
(фізична культура)», 227 «Фізична терапія ерготерапія», 242 «Туризм»**

©проф. Бріскін Ю. А., доц. Курчаба Т. М., ст. наук. співроб. Борецький
Ю. Р., доц. Вовканич Л. С., доц. Лопатьєв А. О., доц. Хіменес Х. Р.

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методи наукового дослідження	2
2	Організація і проведення науково-дослідної роботи	2
3-4	Академічна доброчесність – невід’ємна складова науково-дослідної роботи	4
5-7	Програмування та організація дослідження. Вибірка у соціологічному дослідженні. Обробка та аналіз соціальної інформації. Прогнозування соціальних явищ та процесів.	6
8-9	Біохімічний контроль в спорті (лабораторна робота: «Методика дослідження функціонального стану організму спортсменів. Симпато-адреналова система»	4
10	Енергетика м'язової діяльності	2
11	Методи дослідження функціонального стану центральної нервової системи та нервово-м'язового апарату	2
12-13	Методи дослідження функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем.	4
14	Біомеханічний аналіз, переміщення, швидкість, прискорення, аксіоматика Ньютона, закони Ньютона.	2
15-16	Енергія, робота, потужність, основні положення аналітичної механіки.	4
17	Моделювання як методологія пізнання. Біомеханічні	2

	моделі, біотехнічні моделі, біологічні моделі, модель тіла людини.	
18	Системний аналіз. Система і підсистема. Взаємозв'язки і взаємовпливи.	2
Разом		36

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Загальні положення наукової роботи здобувачів освітньо-наукового ступеню доктора філософії.

Тема 2 (заняття 1) Методи наукового дослідження

Специфіка аналізу науково-методичної літератури, документальних та архівних матеріалів. Особливості роботи з документами та їх різновиди. Особливості проведення педагогічних спостережень. Основні аспекти розробки програми педагогічного спостереження. Експериментальні фактори дослідження. Особливості організації педагогічного експерименту. Характерні риси спостереження і його роль у соціології. Опитування як метод збору первинної соціальної інформації. Анкетування як метод збору первинної соціальної інформації. Види анкетування. Особливості побудови анкети. Інтерв'ю як метод збору первинної соціальної інформації. Бесіда як метод збору первинної соціальної інформації. Поняття соціального експерименту.

Змістовий модуль 2. Реалізація наукової діяльності здобувача освітньо-наукового ступеня доктора філософії

Тема 3 (заняття 2). Організація і проведення науково-дослідної роботи

Особливості планування та вибору теми дисертаційної роботи на здобуття освітньо-наукового ступеню доктора філософії. Організація наукового дослідження та оформлення його матеріалів. Особливості підготовки наукових публікацій до фахових видань України та видань, що включені до міжнародних наукометричних баз.

Тема 4 (заняття 3-4). Академічна доброчесність – невід'ємна складова науково-дослідної роботи.

Поняття академічної доброчесності. Академічна доброчесність в українському законодавстві. Основні види порушення академічної доброчесності. Нормативно-правове забезпечення впровадження академічної доброчесності в ЗВО України. Особливості перевірки на академічний плагіат дисертаційних робіт.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3. Методики отримання емпіричних даних.

Завдання соціологічного практикуму (практична робота) (заняття 5-7):

1. Спроектуйте механічну вибірку конкретно-соціологічного дослідження.
2. Спроектуйте серійну вибірку конкретно-соціологічного дослідження.

3. Спроектуйте гніздову вибірку конкретно-соціологічного дослідження.
4. Спроектуйте стратифіковану вибірку конкретно-соціологічного дослідження.
5. Спроектуйте стихійну вибірку конкретно-соціологічного дослідження.
6. Сформулюйте проблему, мету і завдання конкретно-соціологічного дослідження дитячо-юнацького спорту.
7. Сформулюйте проблему, об'єкт та предмет дослідження спорту вищих досягнень.
8. Розпишіть етапи робочого плану конкретно-соціологічного дослідження проблеми відбору в дитячо-юнацькому спорті.
9. Сформулюйте три відкритих питання до анкети по визначенню проблеми спорту для інвалідів.
10. Сформулюйте три напіввідкритих питання до анкети по вивченню проблеми дитячо-юнацького спорту.
11. Сформулюйте три закритих альтернативних питання до анкети по вивченню проблем спорту вищих досягнень.
12. Сформулюйте три закритих неальтернативних питання до анкети по вивченню проблеми масової фізичної культури.
13. Подайте схему лінійної форми розміщення питань в анкеті (фізична культура та спорт в школі).
14. Подайте схему табличної форми розміщення питань в анкеті (спорт вищих досягнень).
15. Складіть програму конкретно-соціологічного дослідження по одній із тем соціології освіти.
16. Складіть програму конкретно-соціологічного дослідження по одній із тем соціології фізичної культури та спорту.
17. Складіть методичну частину програми конкретно-соціологічного дослідження по одній із проблем спорту для інвалідів.
18. Складіть робочий план дослідження по темі "Вплив мас медіа на популярність занять фізичною культурою та спортом".
19. Складіть пошуковий варіант стратегічного плану дослідження по довільній темі.
20. Складіть методологічну частину програми конкретно-соціологічного дослідження по одній із тем дитячо-юнацького спорту.
21. Вам належить провести конкретно-соціологічне дослідження проблеми професійної орієнтації молоді. Оберіть варіант стратегічного плану. Обґрунтуйте свій вибір.
22. Намалюйте схему структури анкети і опишіть словесно зміст її основних елементів.
23. В яких випадках, на Вашу думку, в соціології фізичної культури та спорту вживають:
 - 1) спостереження;
 - 2) експеримент;
 - 3) аналіз документів;
 - 4) опитування. Поясніть це на прикладах.

24. Вкажіть основні блоки робочого плану конкретно-соціологічного дослідження.
25. Побудуйте питання до анкети з використанням шкали.
26. Вам належить провести конкретно-соціологічне дослідження по одній із проблем дитячо-юнацького спорту. Які методи збирання інформації доцільно використати? Обґрунтуйте свій вибір.
27. Перерахуйте послідовно етапи конкретно-соціологічного дослідження по одній із тем спорту вищих досягнень.
28. Складіть програму конкретно-соціологічного дослідження по одній із тем спорту для інвалідів.
29. Сформулюйте питання до анкети з проблем масової фізичної культури, подавши їх у двох формах:
- 1) лінійного розміщення;
 - 2) табличного розміщення.
30. Покажіть на прикладі, як пов'язані між собою:
- 1) проблемна ситуація;
 - 2) проблема;
 - 3) мета;
 - 4) завдання конкретно-соціологічного дослідження.

Тема 11 (заняття 8-9). Біохімічний контроль в спорті (лабораторна робота).

Практична робота. Методика дослідження функціонального стану організму спортсменів симпато-адреналова система Катехоламіни- А, НА виділяють з сечі шляхом колонкової хроматографії на оксиді алюмінію. Окислюють і вимірюють вміст КА шляхом флюоресценсії на флюориметрії. Кількісний вміст визначають за методом Матліної.

Тема 12. (заняття 10) Енергетика м'язової діяльності.

АТФ – універсальний носій хімічної енергії та регулятор метаболізму. У різних зонах потужності фізичного навантаження задіяно відповідні м'язові волокна, у яких є найбільш розвинуті відповідні механізми ре-синтезу АТФ. Анаеробні і аеробні шляхи ре-синтезу АТФ. Швидкість включення, енергетична ємність та потужність є важливими характеристиками цих шляхів. Явище суперкомпенсації та біохімічні основи побудови тренувального і реабілітаційного процесів. Генетичні, вікові та статеві особливості адаптації до фізичних навантажень. Враховування впливу тренувань на спеціалізацію м'язових волокон.

Тема 13 (заняття 11). Методи дослідження функціонального стану центральної нервової системи та нервово-м'язового апарату.

Дослідження функціонального стану центральної нервової системи та нервово-м'язового апарату.

Тема 14 (заняття 12). Методи дослідження функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем. Визначення фізичної працездатності, аеробні та анаеробні можливості спортсмена.

Представлення мультимедійної презентації з питань використання фізіологічних методів дослідження при підготовці дисертаційної роботи

Тема 15 (заняття 13). Методи дослідження функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем. Визначення фізичної працездатності, аеробні та анаеробні можливості спортсмена.

Методи дослідження електричної активності серця. Методи дослідження стану дихальної системи. Визначення фізичної працездатності. Оцінювання показників аеробних та анаеробних можливостей (МСК, ПАНО, тести Конкони та ін.) та їх використання для формування програм тренувального процесу.

Тема 16. (заняття 14). Біомеханічний аналіз, переміщення, швидкість, прискорення, аксіоматика Ньютона, закони Ньютона

Біомеханічний аналіз. Біомеханічний рух людини. Якісні та кількісні характеристики рухів. Біокінематика, біодинаміка, біостатика. Переміщення. Швидкість. Прискорення. Перший закон Ньютона. Другий закон Ньютона. Третій закон Ньютона. Закон Всесвітнього тяжіння.

Тема 17 (заняття 15-16). Енергія, робота, потужність, основні положення аналітичної механіки.

Робота. Енергія. Зв'язок між роботою та енергією. Основні положення аналітичної механіки.

Тема 18 (заняття 17). Моделювання як методологія пізнання. Біомеханічні моделі, біотехнічні моделі, біологічні моделі, модель тіла людини.

Модель. Моделювання. Моделювання по аналогії. Імітаційне моделювання. Математичне моделювання. Математична модель. Верифікація моделі. Біомеханічні моделі, біотехнічні моделі, біологічні моделі, модель тіла людини.

Тема 19 (заняття 18). Системний аналіз. Система і підсистема. Взаємозв'язки і взаємовпливи.

Системний підхід. Загальна теорія систем. Системний аналіз. Кореляційний аналіз. Регресійний аналіз. Дискримінантний аналіз. Факторний аналіз. Система. Підсистеми. Структура системи. Зв'язки в системі. Мета існування системи. Цикл життя системи.

Рекомендована література

1. Ашмарин Б. А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании : пособие для студ., асп. и препод. / Б. А. Ашмарин. – Москва : Физкультура и спорт, 1978. – 233 с.

2. Богуславська В. Напрями застосування новітніх інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту / Богуславська Вікторія, Бріскін Юрій, Пітин Мар'ян // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2017. – № 2. – С. 16–20.

3. Оцінювання психофізіологічних станів у спорті : монографія / Георгій Коробейніков, Євген Приступа, Леся Коробейнікова, Юрій Бріскін. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 311 с. – ISBN 978-966-2328-59-2.

4. Електронна система моделювання просторових рухів спортсмена / Бріскін Ю. А., Корягін В. М., Голяка Р. Л., Блавт О. З. // Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : матеріали VIII Міжнар. наук. конф. – Харків, 2012. – С. 19–22.

5. Педагогічний експеримент : навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ / Євдокимов В. І., Гавриш І. В., Агапова Т. П., Олійник Т. О. – Харків : ОВС, 2001. – 148 с.

6. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. – 2007. – № 6. – С. 9–17.

7. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт) : навч. посіб. / В. М. Костюкевич, В. І. Воронова, О. А. Шинкарук, О. В. Борисова ; за заг. ред. В. М. Костюкевича. – Вінниця : Нілан – ЛТД, 2016. – 554 с.

8. Пономаренко Л. А. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня : метод. поради / Л. А. Пономаренко. – Київ : Толока, 2001. – 80 с.

9. Бюлетень Вищої атестаційної комісії. – 2007. – № 6 (92).

10. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів : постанова Кабінету міністрів України від 1 березня 1999 р. № 309.

11. Про затвердження порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника : постанова Кабінету міністрів України від 7 березня 2007 р. № 423.

12. Положення про спеціалізовану вчену раду : наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 р. № 1059 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 78 від 17.10.2011.

13. Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України : наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України від 17 жовтня 2012 р. № 1111.

14. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України від 17 жовтня 2012 р. № 1112.

15. Деякі питання експертних рад з питань проведення експертизи дисертаційних робіт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України : наказ Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 р. № 1167 // Офіційний вісник України, 2011. – № 78 від 17.10.2011, с. 2894.

16. Барвінський А. О. Соціологія : курс лекцій для студ. ВНЗ. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.

17. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. – Київ : КНЕУ, 2002. – 140 с.

18. Болотіна Є. В. Соціологія : навч. посіб. / Є. В. Болотіна, В. Б. Мішура. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 128 с.

19. Городяненко В. Г. Социологический практикум : учеб.-метод. пособие. – Киев : Академия, 1999. – 160 с.

20. Дворецька Г. В. Соціологія : навч. посіб. / Г. В. Дворецька. – Київ : КНЕУ, 1999. – 340 с.
21. Дворецька Г. В. Соціологія : навч. посіб. / Г. В. Дворецька. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Київ : НЕУ, 2002. – С. 347–428.
22. Козловець Є. А. Соціологія : словник термінів і понять /Є. А. Козловець. – Київ : Кондор, 2006. – 327 с.
23. Метаболизм в процессе физической активности / под ред. М. Харгривса. – Киев : Олимпийская литература, 1998.
24. Биохимия мышечной деятельности / Волков Н. И. [и др.]. – Киев : Олимпийская литература. 2000. – 504 с.
25. Лабораторний практикум з біохімії для студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю / В. М. Трач., М. Г. Сибіль., І. З. Гложик, І. М. Башкін. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 238 с.
26. Аулик И. В. Определение физической работоспособности в клинике и спорте / И. В. Аулик. – Москва : Медицина, 1990. – 192 с.
27. Бадаян Л. О. Клиническая электронейромиография / Бадаян Л.О., Скворцов И. А. – Москва : Медицина, 1986. – 368 с.
28. Математический анализ сердечного ритма при стрессе / Баевский Е.М. [и др.] – Москва : Наука, 1994. – 220 с.
29. Бальсевич В. Н. Физическая активность человека / Бальсевич В. Н., Запорожанов В. А. – Киев : Здоровье, 1987. – 202 с.
30. Безруких М. М. Возрастная физиология (физиология развития ребенка) / М. М. Безруких, В. Д. Сонькин, Д. А. Фарбер. – Москва : Академия, 2002. – 350 с.
31. Булатова М. М. Спортсмен в различных климатогеографических и погодных условиях / Булатова М. М., Платонов В. Н. – Киев : Олимпийская литература, 1996. – 176 с.
32. Виру А. А. Гормоны и спортивная работоспособность / Виру А. А., Кырге П. К. – Москва, 1983 – 160 с.
33. Витрук С. К. Пособие по функциональным методам исследования сердечно-сосудистой системы / Витрук С. К. – Киев : Здоровья, 1990 – 224 с.
34. Вілмор Дж. Х. Фізіологія спорту / Дж. Х. Вілмор, Д. Л. Костіл – Київ : Олімпійська література, 2003. – 655 с.
35. Грушанин С. А. Функция сердца у юных спортсменов / Грушанин С. А., Шигалевский В. В. – Киев : Здоровье, 1988. – 165 с.
36. Земцова І. І. Спортивна фізіологія / Земцова І. І. – Київ : Олімпійська література, 2008. – 207 с.
37. Біомеханіка спорту / за заг. ред. А. М. Лапутіна. – Київ : Олімпійська література, 2005. – 320 с.
38. Хайкин С. Э. Физические основы механики / С. Э. Хайкин. – Москва : Государственное изд-во физ.-мат. лит., 1962. – 772 с.
39. Моделирование системы стрелок – оружие – мишень с учетом действия ветровых нагрузок / Лопатев А. А., Дзюбачик Н. И., Виноградский Б. А., Красев В. О. // Наука в олимпийском спорте. – 2005. – № 2. – С. 147–158.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій.
2. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
3. Рада молодих вчених Черкаського державного технологічного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chdtu.edu.ua/rmv/ebv>
4. Центральная отраслевая библиотека по физической культуре и спорту [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.sportedu.ru/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lesgaft-notes.spb.ru/>
7. Термінова публікація Scopus: що потрібно знати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dgs.org.ua/uk/yak-pidgotuvati-stattyu-u-scopus/>
8. Міжнародні вимоги до наукових видань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aphd.ua/mizhnarodni-vymohy-do-naukovykh-vydan/>
9. Глобальні виміри наукових публікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kpi.ua/1301-1>